

ข่าวประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5005 ภายใน 5666
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2258-0311

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2551 หน้า 7

ศูนย์สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ ได้จัดระบบข่าวสิ่งพิมพ์ สนใจดูที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

กว่าทศวรรษของ ICT เพื่อการศึกษา ถึงเวลา วาระแห่งชาติ?

โดย ถนอมพร เลาหจรัสแสง ผู้อำนวยการสถานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เป็นเวลา 10 กว่าปีแล้ว ที่ประเทศไทยได้เริ่มเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

รัฐบาลในขณะนั้นได้กำหนดให้ปี พ.ศ.2538 เป็นปีแห่งการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศ โดยเริ่มมีการวางแผนและเริ่มดำเนินการในการพัฒนา ICT โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ICT เพื่อการศึกษา

อย่างไรก็ดี วิกฤตเศรษฐกิจในช่วงต่อมาส่งผลให้การพัฒนา ICT เพื่อการศึกษาเกิดการชะงักงันเนื่องมาจากงบประมาณที่จำกัด เรื่อยมา

จนปี พ.ศ.2545 การพัฒนา ICT เพื่อการศึกษาเริ่มกลับมาเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายอีกครั้ง นับจากวันนั้นเป็นต้นมา หลายหน่วยงานด้านการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย ได้มีการลงทุนทั้งในแง่ของงบประมาณ เวลา และความพยายามในการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่การพัฒนาดังกล่าวยังคงเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ต่างคนต่างพัฒนา ตามบริบทและความพร้อมขององค์กรแต่ละแห่ง ขาดซึ่งทิศทางที่ชัดเจนสำหรับการวางแผนระยะยาว ซึ่งส่งผลให้เกิดการลงทุนที่ซ้ำซ้อนเสียเปล่า

การพัฒนา ICT ในสถาบันการศึกษาในลักษณะดังกล่าว จึงนอกจากจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่คุ้มค่าคุ้มทุนแล้ว ยังส่งผลให้การยอมรับของครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ในการนำ ICT มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจังก็เกิดขึ้นอย่างจำกัดเพียงในวงแคบๆ เท่านั้น

อันที่จริง การที่ ICT จะสามารถเปลี่ยนผ่านจากระยะเริ่มต้น (initiation phase) ยอมรับนวัตกรรม ไปสู่ระยะแห่งการจุดไฟ และระยะแห่งการเติบโต (firelight phase and growth phase) ได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น นโยบายระดับภูมิภาค นโยบายรัฐ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ดี ฝ่ายที่มีความสำคัญมากที่สุดฝ่ายหนึ่งในขณะนี้ อาจได้แก่ ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและทิศทางของการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษาของประเทศไทย รวมทั้งการควบคุมดูแลให้การบริหารจัดการเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้

บทความนี้จึงเขียนขึ้นเพื่อนำเสนอตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษา

โดยในบทความนี้ ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่างของการพัฒนา e-Learning ของประเทศเกาหลีใต้ ประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำในด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (ICT in Education) ประเทศหนึ่งในปัจจุบัน

ตัวอย่างของการวางแผน รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการขับเคลื่อนแผนให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการกำหนดนโยบายและทิศทางของการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษา ในบ้านเราได้เข้าใจและนำแบบอย่างที่ดีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติต่อไป

นโยบายการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษา

วาระแห่งชาติเกาหลีใต้

แม้ว่าประเทศเกาหลีใต้จะประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย แต่ในขณะนี้คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่า ประเทศเกาหลีใต้ได้กลายเป็นประเทศอันดับต้นๆ ในเอเชีย ที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดและเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก

การศึกษา นับได้ว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จในการพัฒนาดังกล่าว เกาหลีใต้ถือเป็นประเทศอันดับสอง รองจากประเทศฟินแลนด์เท่านั้น ที่มีการพัฒนาการใช้ ICT เพื่อการศึกษาในลักษณะทั้งระบบ (systemic) ไม่ว่าจะเป็นในระดับโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

การพัฒนาดังกล่าวไม่ใช่เรื่องบังเอิญแต่อย่างใด หากเกิดจากการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากแผนของการพัฒนาระยะยาว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ

ในระยะแรก (2540-2543) รัฐบาลเกาหลีใต้ได้พัฒนาแผนการพัฒนาไอซีทีเพื่อการศึกษาขึ้น ที่มีชื่อว่า Comprehensive Plan for ICT in Education (CPIE) หนึ่งในนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความท้าทายมาก และถือได้ว่าเป็นเสาหลักของการพัฒนาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การมุ่งสู่การเป็นประเทศที่มีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายมากที่สุดในโลก ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้อง การทำให้ทุกห้องเรียนมีคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้

ในขณะเดียวกัน มีการพัฒนาผู้สอนทุกคนให้ใช้ ICT และการริเริ่มโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์

ในระยะที่สอง (2544-2547) ได้เริ่มมุ่งเน้นทางด้านของการใช้ ICT ในหลักสูตรการเรียนการสอน มีการพัฒนาศูนย์การเรียนการสอน และห้องสมุด ทั้งในระดับรัฐ ท้องถิ่น และโรงเรียน ที่สำคัญมีโครงการในลักษณะที่เป็นการสร้างคลังของหลักการปฏิบัติที่ดี (best practices) สำหรับผู้สอนเพื่อ

การเผยแพร่และแบ่งปันสารสนเทศร่วมกัน

ในขณะเดียวกันบริการพัฒนาผู้สอนทุกคนให้ใช้ ICT ระยะที่สอง (ต่อเนื่องจากระยะที่หนึ่ง) นอกจากนี้เกิดแผนการพัฒนาระดับชาติขึ้น ชื่อว่า แผนการลดจำนวนการเรียนพิเศษหลังเรียนของนักเรียน ด้วยระบบออกอากาศทางการศึกษา หรือ Master plan for reducing private tutoring with Educational Broadcasting System (EBS) ซึ่งถือเป็นแผนสำคัญในการทำให้เกิดการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษาอย่างยั่งยืน

สำหรับในระยะที่สาม (2548-ปัจจุบัน) จุดมุ่งเน้นของแผนพัฒนา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบของการศึกษาในโรงเรียนและอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้กำหนดทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงการมองไปสู่การใช้เทคโนโลยีขั้นสูงขึ้นไป อันได้แก่ u-learning (ubiquitous learning) นอกเหนือจาก e-learning ในการจัดการเรียนการสอน

นอกจากแผนพัฒนาที่ชัดเจน โดยมีการลงรายละเอียดไปถึงแผนปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สิ่งสำคัญ ได้แก่ การกำหนดถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ไว้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของ Comprehensive Plan for ICT in Education (CPIE) ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการและทรัพยากรบุคคล รวมทั้งกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงสารสนเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมและทรัพยากร

โดยแผนดังกล่าวไม่ใช่ถือเป็นเพียงแผนการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ของชาติ ทั้งระบบด้วยไอที โดยมีการสร้างให้เกิดการยอมรับร่วมกันว่า การลงทุนด้าน ICT รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในด้าน ICT เป็นหนึ่งทางเลือกที่ดี เป็นทิศทางในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ไปสู่สังคม/เศรษฐกิจบนฐานความรู้ของประเทศ

นอกจากนี้ มีการตกลงร่วมกันในการส่งเสริมการใช้ ICT เพื่อการศึกษา ไม่จำกัดเฉพาะรัฐบาล แต่รวมถึงบริษัทหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ 3 แห่งของประเทศ ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก

หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 แห่ง ได้ร่วมกันรณรงค์ในระดับประเทศในการส่งเสริมการใช้ ICT เพื่อการศึกษา มีการแบ่งความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน โดยแต่ละบริษัทเลือกรับผิดชอบการรณรงค์แต่ละระดับ (ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา) โดยการรณรงค์ใช้วิธีการในลักษณะเดียวกันกับการโฆษณา

และที่สำคัญ คือ การให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมี การใช้ ICT เพื่อการศึกษาเรียนรู้

หลังจากการเข้าร่วมการพัฒนาของหนังสือพิมพ์แล้ว ค่ายโทรทัศน์ต่างๆ รวมทั้งองค์กรด้าน NGOs หลายแห่งได้เข้าร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาดังกล่าว จึงเกิดภาพความร่วมมือสำคัญ 3 ฝ่าย อันได้แก่ 1) รัฐบาล 2) สื่อ NGOs พร้อมด้วย 3) หน่วยงานด้านการศึกษา ขึ้น

จากนั้นบริษัททางด้านไอทีต่างหันมาร่วมมือกันดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ไปพร้อมๆ กัน ทำให้การพัฒนาดังกล่าวประสบความสำเร็จตามแผนเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ประเด็นที่สำคัญอีกประการ คือ สาเหตุของการพัฒนาที่ยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบันสาเหตุหนึ่ง

ได้แก่ แผนการพัฒนา ชื่อ Master plan for reducing private tutoring with Educational Broadcasting System (EBS) นั้นเอง

เกาหลีใต้มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยในส่วนที่ ผู้ปกครองกลุ่มที่มีความพร้อมในเกาหลีใต้จะยอมทุ่มเททุกสิ่งเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน มีการส่งบุตรหลานไปเรียนพิเศษ โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายที่สูง (มาก)

รัฐบาลเกาหลีใต้จึงเกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาการลงทุนทางการศึกษาในลักษณะดังกล่าวด้วยการพัฒนาแผน e-Learning สำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีการระดมครูอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในด้านการสอนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มาเปิดการสอนในระบบ EBS แทนการเปิดสอนตัวต่อตัวเอง

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทั่วประเทศสามารถเข้าถึงการสอนของครูอาจารย์ดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง

ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้ปกครองพอใจที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าตัวต่อแล้วนั้น ยังเป็นการลดช่องว่างระหว่างการเข้าถึงการศึกษาระหว่างกลุ่มคนมีฐานะดี ที่สามารถเข้าถึงครูผู้สอนที่มีชื่อเสียง และกลุ่มที่ขาดแคลนและขาดโอกาสการเข้าถึงครูผู้สอนที่มีชื่อเสียงอีกด้วย

สิ่งสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้ ของการนโยบายการพัฒนา ICT ของประเทศเกาหลีใต้ ได้แก่ ความชัดเจนในเรื่องบทบาทของ ICT ในแต่ละระยะของการพัฒนา

เป็นที่ชัดเจนว่า ข้อได้เปรียบหลักๆ ของ ICT ได้แก่ ความสามารถในการช่วยให้การสื่อสารของผู้คนในสังคมเป็นไปอย่างไร้ข้อจำกัด รวมไปถึงการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายอย่างสะดวกสบาย ในแต่ละระยะของการพัฒนานั้น เกาหลีใต้มีการกำหนดบทบาทของ ICT ไว้อย่างชัดเจน

เช่น ในระยะแรกของการพัฒนานั้น ICT เองถือว่าเป็นเป้าหมายในตัวของมันเอง กล่าวคือ การมุ่งเน้นการพัฒนาจะอยู่ที่ ความตระหนักร่วมกันถึงความสำคัญและข้อได้เปรียบของ ICT เพื่อการศึกษาจากความชัดเจนดังกล่าวทำให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือท่ามกลางทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมา

นอกจากนี้ สำหรับระยะที่สองนั้น มีการกำหนดบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปของ ICT ไปสู่การเป็นวิธีการหนึ่งในการรวบรวมและเผยแพร่และแบ่งปันสารสนเทศร่วมกันของประเทศ รวมทั้งการสร้างคลังของหลักปฏิบัติที่ดีขึ้นเพื่อใช้ร่วมกัน ในระยะนี้ ครอบคลุมการส่งเสริมให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับครู ผู้สอน นักการศึกษา

สำหรับบทบาทของ ICT ในแผนพัฒนาปัจจุบัน หรือในระยะที่ 3 นั้น มีการกำหนดบทบาทสำคัญได้แก่ การมอง ICT เป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนในสังคมไม่จำกัดเฉพาะผู้เรียนเท่านั้น เน้นการสร้างเนื้อหา (คอนเทนต์) ด้วยตนเอง

โดยในระยะนี้ นโยบายจากส่วนกลางจะเริ่มลดลง การพัฒนาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้เกิดจากชุมชนและท้องถิ่นเองเป็นหลัก

บทสรุป

จากที่ได้กล่าวถึงนโยบายในการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษา กรณีศึกษาของเกาหลีใต้นั้นสามารถสรุปได้ว่า ความสำเร็จในการพัฒนานโยบายการพัฒนา ICT ของประเทศเกาหลีใต้ ขึ้นอยู่กับความจริงจังในการบริหารจัดการของภาครัฐ โดยการถือเอาการพัฒนาดังกล่าวในเรื่องดังกล่าวเป็น วาระแห่งชาติ มีผู้นำระดับสูงเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

โดยเฉพาะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็น รองนายกรัฐมนตรีด้วย รวมทั้งรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ต่างแข่งขันกันในการสร้างผลงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ICT ในด้านต่างๆ ที่ตนเองรับผิดชอบ

การดึงภาคเอกชน โดยเฉพาะสื่อมวลชน NGOs บริษัทไอทีต่างๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา

รวมทั้งการไม่มองข้ามในเรื่องการส่งเสริมให้มีโครงการในลักษณะที่มีผลกระทบต่อความต้องการต่อชุมชนโดยภาพรวม เช่น การพัฒนา ICT เพื่อช่วยผู้ประกอบการในด้านการศึกษาของบุตรหลาน

รวมทั้งการส่งเสริมในเรื่องที่สำคัญมาก ได้แก่ การสร้างคลังความรู้ของการปฏิบัติที่ดี และการพัฒนาวิชาชีพ/การอบรมครูผู้สอนไปพร้อมๆ ไปด้วยกับแผนการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มต้น

สำหรับบ้านเรานั้น ผู้เขียนก็ได้แต่หวังว่า ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและทิศทางของการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษาของประเทศไทยท่านใหม่ คงจะมีความรู้ความสามารถ รวมทั้งความจริงจังและจริงใจในการดำเนินการวางนโยบาย กำกับ และติดตามการวางแผน ด้านการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษาของชาติ

เพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนา ICT ในบ้านเราด้วยกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า คุ่มทุน และยั่งยืน บนพื้นฐานของบริบท เศรษฐกิจ สังคม การเรียนรู้แบบไทยๆ ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน ครู และการเรียนการสอน เพื่อสร้างทรัพยากรบุคคลที่เข้มแข็งของประเทศ

ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษาในที่สุด

หน้า 7